

УДК 332.12:339.564

Бондаренко Л.М., к.е.н., доцент,
кафедра економіки та підприємництва
Київський університет ринкових відносин
Бондаренко І.В., Київський національний
торгівельно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В статті розкрито принципи, фактори та умови формування і використання зовнішньоекономічного потенціалу регіону. Вказані завдання, вирішення яких заслуговують питання формування та використання зовнішньоекономічного потенціалу регіону. Розкрито пріоритети соціально-економічного розвитку, для повної реалізації яких потрібно нарощування зовнішньоекономічного потенціалу регіону. Наведені показники зовнішньоторговельного обігу товарів та послуг Вінницької області. Показана динаміка порівняльних показників зовнішньоторговельного обігу товарів та послуг регіону. Зроблено аналіз країн, на які припадають найбільші обсяги експорту та імпорту товарів. Визначено країни ЄС, які є головними партнерами у зовнішній торгівлі області послугами. Також здійснено аналіз роботи області по зовнішньоекономічній діяльності з укаванням основних імпортерів та експортерів. Вказано на основні напрямки покращення умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічний потенціал, експорт, імпорт, регіон, зовнішня торгівля, динамічні процеси, економічна інтеграція, принципи, фактори, зовнішньоторговельний обіг.

Табл. 2. Рис. 2. Літ. 6.

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного розвитку міжнародної економічної інтеграції, активної участі регіонів України в глобальних світогосподарських зв'язках, враховуючи сучасні динамічні процеси глобалізації та поглиблення торговельних зв'язків між різними країнами, проблема регулювання зовнішньоекономічної діяльності є надзвичайно важливою для пропорційного розвитку економіки регіону та її становлення як повноцінного учасника світового господарства. Роль зовнішньоекономічної діяльності полягає у створенні передумов для забезпечення економічного й соціального розвитку відповідно до світових стандартів і критеріїв господарювання.

У сучасному світовому господарстві зовнішньоекономічні зв'язки є важливим чинником, який робить значний вплив на динаміку і стійкість

розвитку національної економіки, формування її структури, ефективність функціонування. Для регіону динамічний розвиток зовнішньоекономічних зв'язків став одним з каталізаторів економічного зростання. Зовнішньоекономічні зв'язки, як відомо, включають в себе зовнішню торгівлю, кооперацію виробництва, спільне підприємництво, інвестиційну взаємодію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам поточного стану зовнішньоекономічної діяльності, її регулювання та поліпшенню присвячувались наукові розробки Л.С. Головка, С. Дем'яненка, Л.І. Дідківської, Г.М. Дроздової, Т. Зінчук, С.М. Кваши, О.А. Кириченка, А. Кредісова, М.Й. Маліка, А. Мокія, А. Мазаракі, Ю.Г. Козака, Т.М. Мельник, А.Ф. Мельника, І.Р. Михасюка, В.Є. Новицького, П. Саблука, Д.М. Стеченка, В.І. Топіхи, А.В. Ключник, В.О. Храмова, С.М. Чистова та інших дослідників. Проте, особливої уваги заслуговує питання формування зовнішньоекономічного потенціалу регіону.

Метою статті є дослідження особливостей розвитку та визначення специфіки й напрямів зовнішньоекономічного потенціалу регіону в умовах глобальних зрушень. Розглянути засади удосконалення використання зовнішньоекономічного потенціалу регіону, визначити основні завдання для поліпшення ситуації у сфері зовнішньоекономічної діяльності та сформувати заходи направлені на державне стимулювання експорту продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливої уваги заслуговує питання формування та використання зовнішньоекономічного потенціалу регіону, що орієнтоване на вирішення таких завдань:

- максимально ефективне використання природно-кліматичних ресурсів регіону як необхідної передумови виробництва високоякісної й рентабельної продукції та надання послуг відповідно до світових стандартів;
- виділення експортноорієнтованих суб'єктів господарювання, які б забезпечили реалізацію зовнішньоекономічного потенціалу регіону та сприяли підвищенню рівня його конкурентоспроможності;
- підвищення інноваційно-інвестиційної активності як необхідної умови формування зовнішньоекономічного потенціалу регіону;
- створення передумов активізації підприємницької діяльності, яка б вирішувала проблему усунення диспропорцій між експортом та імпортом стосовно товарів, які потенційно можуть бути виготовлені в регіоні.

Таким чином, регіон як складова частина країни, що має свій унікальний потенціал і може його ефективно використовувати, необхідно розглядати як визначальний суб'єкт подолання кризових явищ в економіці та України.

Зовнішньоекономічний потенціал регіону являє собою сукупність природних, виробничих, науково-технічних, матеріально-технічних, інформаційних та трудових ресурсів, які використовуються для розвитку міжнародних зовнішньоекономічних зв'язків з близьким і далеким зарубіжжям. Перераховані ресурси можуть бути ефективно використані тільки за наявності розвинених форм регіональних економічних зв'язків і механізмів. Від ступеня задіяння елементів зовнішньоекономічного потенціалу регіону залежать масштаби розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, рівень конкурентоспроможності регіону.

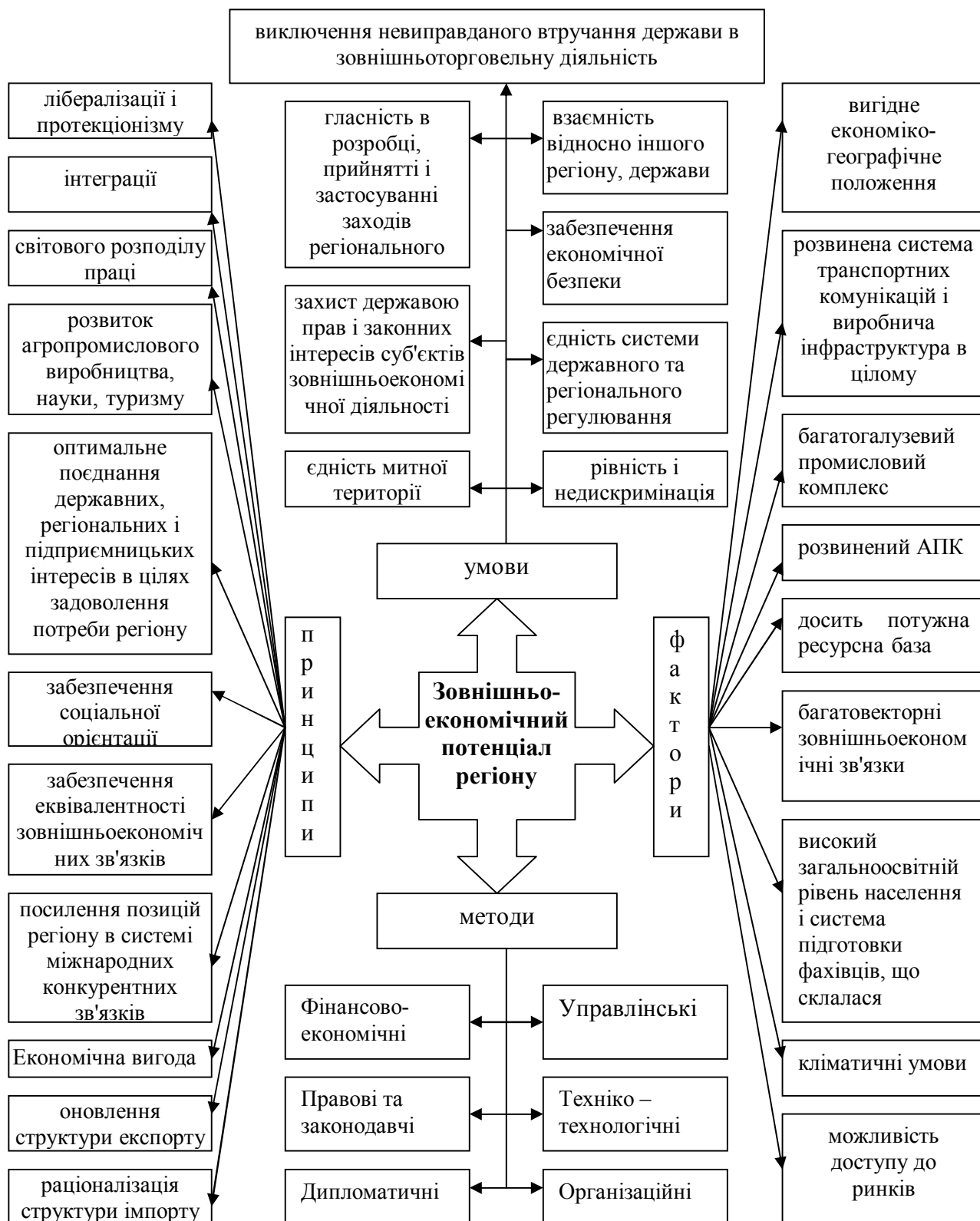
Формування зовнішньоекономічного потенціалу визначаються сукупністю чинників і умов та базується на принципах, наведених на рис.1.

Одним з найважливіших пріоритетів соціально-економічного розвитку є нарощування зовнішньоекономічного потенціалу регіону, для повної реалізації якого потрібні:

- посилення конкурентних позицій на світових ринках українських виробників-експортерів за рахунок впровадження нових технологій, що забезпечують відповідність продукції вимогам міжнародних стандартів,
- створення нових експортоорієнтованих виробництв на основі вітчизняних науково-технічних розробок,
- активне застосування нових форм торгівлі (створення торгових компаній за кордоном, фінансово-промислових груп з іноземними партнерами відкриття складальних виробництв з одночасним формуванням мереж технічних центрів),
- вдосконалення механізму управління і регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Зміцнення позицій регіону на міжнародній арені та конкурентоспроможність його економіки можуть бути реалізовані через ефективну зовнішньоекономічну політику.

У Вінницькій області основу зовнішньоекономічного потенціалу регіону становить АПК. Значним зовнішньоекономічним потенціалом володіють добувна, легка, деревообробна, хімічна промисловість, машинобудування.

Рис.1. Принципи, фактори та умови формування і використання зовнішньоекономічний потенціал регіону

Роль і значення зовнішньоекономічного потенціалу для розвитку економіки регіону визначаються сукупністю факторів і умов. Для Вінниччини

це насамперед: вигідне економіко-географічне положення, розвинена система транспортних комунікацій та виробнича інфраструктура в цілому, багатогалузевий промисловий комплекс, створений науковий та інноваційний потенціал, досить потужна будівельна база, значні земельні, лісові та водні ресурси, наявність ряду важливих корисних копалин, високий загальноосвітній рівень населення і сформована система підготовки фахівців, багатовекторні зовнішньоекономічні зв'язки, що сприяють розширенню зовнішніх ринків.

Обсяг зовнішньоторговельного обігу товарів підприємств Вінницької області за 2011 рік становив 1142 млн.дол.США та порівняно з минулими роками має тенденцію до зростання (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники зовнішньоторговельного обігу товарів та послуг
Вінницької області, млн.дол. США**

	Роки					+/- 2011 до 2000	+/- 2011 до 2005	+/- 2011 до 2009	+/- 2011 до 2010
	2000	2005	2009	2010	2011				
Зовнішньоторговельний оборот	234	830,5	847,1	1013,8	1142	908	311,5	294,9	128,2
експорт	155,9	438,5	519,8	600,4	701,7	545,8	263,2	181,9	101,3
імпорт	78,1	392	327,3	413,4	440,3	362,2	48,3	113	26,9
сальдо	77,8	46,5	192,5	187	261,4	183,6	214,9	68,9	74,4
Коефіцієнт покриття експортом імпорту	2,0	1,2	1,6	1,5	1,6	-0,4	0,4	0	0,1

Домінуючу роль у зовнішньоторговельному обороті області відіграє торгівля товарами – 91,6%, частка послуг становить – 8,4%, тоді як у країнах з високим рівнем економічного розвитку частка послуг сягає 50% та більше.

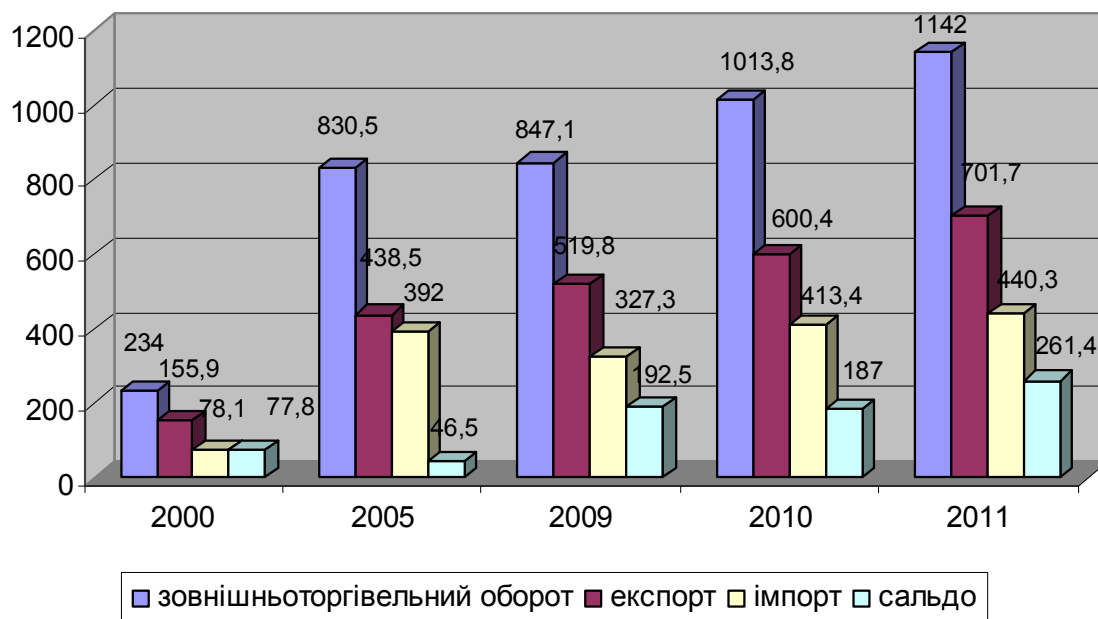
Обсяг експорту товарів та послуг у зовнішній торгівлі області товарами за 2011 рік становив 701,7 млн дол. США і збільшився порівняно з минулими роками, так порівняно з 2009 роком на 25,9%, з 2010 роком – на 14,4%.

Обсяг імпорту товарів та послуг становив в 2011 році 440,3 млн. дол.США і збільшився порівняно з 2009 роком на 25,7% та порівняно з 2010 роком – на 6,1%.

Треба відмітити, що доходи від експорту покривають витрати на імпорт товарів та послуг протягом досліджуваного періоду, про що свідчить коефіцієнт покриття експортом імпорту, який в 2011 році складав 1,6.

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами становило в 2011 році 261,4 млн дол.США та також має тенденцію до зростання порівняно з минулими роками (рис.2).

Протягом звітного періоду підприємства області здійснювали зовнішньоторговельні операції товарами з партнерами з 98 країн світу. До країн СНД було експортовано 44,8% усіх товарів, до країн Європи – 35,3%, а Азії – 15,7%. Найбільші обсяги експортних поставок від загального обсягу експорту здійснювались до Російської Федерації – 24,1%, Білорусії – 6,9%, Казахстану – 4,2%, Молдови – 4,2%, Німеччини – 7%, Польщі – 14% та Туреччини – 4,8%.

Рис. 2. Порівняльні показники зовнішньоторгівельного обігу товарів та послуг Вінницької області, млн.дол. США

До країн СНД імпортовано 26,5% усіх товарів, з країн Європи – 57,5%. До країн Азії – 11,6%.

Найбільшу питому вагу у загальному обсязі імпорту мали: Китай – 6,19%, Нідерланди – 4,4%, Німеччина – 14,7%, Російська Федерація – 16,6% та Італія - 7,65% та Польща – 14%.

Перелік країн, на які припадають найбільші обсяги експорту та імпорту товарів за 2011 рік, наведені у табл. 2.

В експорті товарів Російська Федерація була і залишається одним з найважливіших партнерів Вінниччини. Її частка в загальному обсязі експорту за 2011р. становила 24,2%. Крім того, значна доля в експортних поставках належить Польщі (14,1%), Німеччині та Білорусі (по 7,0%), Туреччині (4,8%),

Казахстану і Молдові (по 4,2%), Китаю (3,8%), Азербайджану (2,7%) та Австрії (2,0%).

Таблиця 2

**Перелік країн, на які припадають найбільші частки експорту, імпорту
товарів за 2011 рік**

Країни	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис.дол.США	%	тис.дол.США	%	
Всього	661695,7	100	384562,0	100	277133,7
Країни СНД	296217,4	44,77	101747,3	26,45	194470,1
Азербайджан	17704,4	2,68	117,6	0,03	17586,8
Білорусь	46045,1	6,96	22578,2	5,87	23466,9
Казахстан	27557,3	4,16	11293,9	2,93	16263,4
Молдова	27672,7	4,18	3792,2	0,99	23880,5
Російська Федерація	159817,5	24,15	63849,3	16,6	95968,2
Узбекистан	4846,9	0,73	115,9	0,03	4731
Інші	12573,5	1,91	0,2	0	12573,3
Європа	233455,4	35,28	221235,0	57,53	12220,4
Італія	6137,3	0,93	29400,8	7,65	-23263,5
Нідерланди	5284,0	0,8	17028,1	4,43	-11744,1
Німеччина	46516,9	7,02	56443,5	14,68	-9926,6
Польща	93485,4	14,12	53809,4	13,99	39676
Угорщина	12770,2	1,92	3435,3	0,89	9334,9
Франція	5222,5	0,8	14112,8	3,67	-8890,3
Інші	64039,1	9,7	47005,1	12,22	17034
Азія	103606,6	15,66	44509,8	11,58	59096,8
Грузія	10811,9	1,63	64,6	0,02	10747,3
Індія	11583,2	1,75	585,4	0,15	10997,8
Китай	24860,3	3,76	23791,7	6,19	1068,6
Туреччина	31759,7	4,8	9945,6	2,59	21814,1
Інші	24591,5	3,72	10122,5	2,63	14469
Африка	19500,8	2,95	609,2	0,16	18891,6
Єгипет	12218,4	1,85	46,9	0,01	12171,5
Інші	7282,4	1,1	562,3	0,15	6720,1
Америка	8833,9	1,33	16456,7	4,28	-7622,8
Австралія	81,6	0,01	4,1	0,001	77,5

Серед торговельних партнерів країн СНД експортні поставки найбільше зросли до Азербайджану, Вірменії, Казахстану, Киргизстану, Молдови та Узбекистану. Серед країн ЄС експортні поставки значно збільшились до Бельгії, Болгарії, Великої Британії, Естонії, Іспанії, Німеччини, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини та Франції. Серед інших країн збільшились поставки до Грузії, Індії, Іраку, Китаю, Сирійської Арабської Республіки, Туреччини, Єгипту, Лівійської Арабської Джамахірії та Тунісу. Одночасно

суттєво зменшились обсяги експорту, згідно з угрупованнями країн, до Російської Федерації, Туркменістану, Італії, Нідерландів, Угорщини, Чехії, Ізраїлю, Ірану та Йорданії.

В імпортних надходженнях найбільша частка припадає на Російську Федерацію (16,6%), Німеччину (14,7%), Польщу (14,0%), Італію (7,6%), Китай (6,2%), Білорусь (5,9%), Нідерланди (4,4%), Францію (3,7%), Казахстан (2,9%), Туреччину (2,6%) та Бразилію (2,1%).

Імпортні поставки, порівняно з 2010р., суттєво збільшилися з таких країн-партнерів СНД, як Російська Федерація; з країн ЄС – Австрія, Греція, Данія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Франція та Швеція; з інших країн – Сербія, Швейцарія, Ізраїль, Китай, Корея, Туреччина, Бразилія, Канада та США. Одночасно спостерігається вагоме зменшення обсягів імпорту, згідно з угрупованнями країн, з Білорусі, Казахстану, Молдови, Бельгії, Литви, Угорщини, Чехії та Норвегії.

Основу товарної структури зовнішньої торгівлі товарами складають жири та олії тваринного або рослинного походження(21,3%) і готові харчові продукти (33,6%), продукти рослинного походження (8,6%).

Крім того, вагома частка належить машинам, обладнанню, механізмам та електротехнічному обладнанню(5,6%), продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (2,6%), деревині і виробам з деревини(11,9%), текстильним матеріалам та текстильним виробам (6,8%) і засобам наземного транспорту(03%).

За 2011р. з Вінниччини було експортовано 405,5 тис.дал. горілки (на 255,5 тис.дал. менше, ніж за 2010р.), 135,4 тис.т олії соняшникової (на 18,0 тис.т більше), 83,9 тис.т зернових культур (на 16,5 тис.т менше), 5,6 тис.т молока і молочних продуктів (на 3,4 тис.т більше), 2,4 тис.т цукру білого, 1414,8 т насіння соняшнику (на 273,1 т менше), 817,0 т сирів (на 90,4 т менше), 364,6 т м'яса великої рогатої худоби (яловичини) (на 414,4 т менше), 161,0 тис.м³ лісоматеріалів (на 5,1 тис.м³ більше), 50,8 т медикаментів (на 10,9 т менше). У 2011р. на Вінниччину було імпортовано 45,1 тис.т добрив, 2952,0 тис.м² тканин різних видів, 14,6 тис.т бензинів автомобільних, 9,4 тис.т прокату чорних металів, 7,9 тис.т м'яса і субпродуктів домашньої птиці, 6,3 тис.т м'яса свиней, 111,6 т медикаментів, 583,4 м² плит деревоволокнистих, 2307,1 тис.шт. машин пральних побутових, 5253 автомобілі вантажні, 1560 тракторів, 259 автомобілів легкових та 22 зернозбиральних комбайни.

Експортні поставки та імпорتنі надходження за умови прямого товарообміну за 2011р. не здійснювались.

Серед регіонів області найбільші обсяги експорту товарів припадали на міста Вінницю (62,4% загального обсягу експорту), Могилів-Подільський (1,6%) і Хмільник (1,1%) та Немирівський (8,7%), Тульчинський (5,5%), Вінницький (2,7%), Калинівський (2,4%), Козятинський (2,3%), Барський (2,0%), Піщанський (1,5%), Тиврівський (1,4%), Літинський (1,2%) та Хмільницький (1,1%) райони. Відвантаження готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, до різних країн світу здійснювались суб'єктами господарювання міст Вінниці, Могилів-Подільського, Козятина і Хмільника та Бершадського, Гайсинського, Калинівського, Тиврівського і Тульчинського районів.

Найбільші імпорتنі надходження здійснювались у міста Вінницю (76,0%) і Хмільник (1,1%) та Вінницький (6,4%), Крижопільський (2,6%), Калинівський (2,0%), Немирівський (1,6%), Тиврівський (1,3%), Піщанський (1,2%) і Бершадський (1,0%) райони. Водночас, користуються іноземною давальницькою сировиною суб'єкти господарювання міст Вінниці, Могилів-Подільського, Козятина та Хмільника і Бершадського, Гайсинського, Калинівського, Тиврівського та Тульчинського районів.

У 2011р. підприємства Вінниччини в зовнішній торгівлі послугами співпрацювали з резидентами із 98 країн світу, а саме, надавали послуги резидентам із 95 країн світу, а отримували – з 43 країн.

Зовнішньоторговельний оборот послуг становив 94507,0 тис.дол., при цьому обсяги експорту та імпорту послуг склали, відповідно, 39266,4 і 55240,6 тис.дол. Проти 2010р., обсяги експорту збільшились на 15,2%, а імпорту зменшились на 19,6%. Баланс зовнішньої торгівлі послугами має від'ємне сальдо і складає 15974.2 тис.дол.

Країни ЄС залишаються головними партнерами у зовнішній торгівлі області послугами. Зовнішньоторговельний оборот послуг країн Європейської Співдружності становить 78506,7 тис.дол. (83,1% загальнообласних обсягів послуг), в тому числі експорт – 26501,5 тис.дол. (67,5%) та імпорт – 52005,2 тис.дол. (94,1%). Найбільші обсяги експорту послуг серед країн ЄС належать Німеччині (10888,3 тис.дол.), Кіпру (10113,7 тис.дол.), Нідерландам (2024,6 тис.дол.), Польщі (1007,9 тис.дол.), Франції (455,8 тис.дол.), Великій Британії (408,3 тис.дол.), Австрії (371,1 тис.дол.) та Угорщині (286,5 тис.дол.).

Провідними партнерами серед країн ЄС в імпорті послуг є такі країни, як Кіпр (39943,8 тис.дол.), Польща (5508,5 тис.дол.), Австрія (2376,9 тис.дол.), Німеччина (1265,7 тис.дол.), Франція (696,3 тис.дол.), Іспанія (587,4 тис.дол.), Естонія (540,2 тис.дол.) та Велика Британія (338,7 тис.дол.).

Аналізуючи структуру зовнішньої торгівлі послугами з країнами ЄС можна зазначити, що це, в основному, роялті та ліцензійні послуги, послуги у виробництві готового одягу та хутра, комп'ютерні послуги, транспортні послуги і послуги реклами та вивчення ринку.

Аналіз регіональної структури зовнішньої торгівлі послуг показує, що найактивніше здійснювали експортні операції послугами підприємства міст Вінниці (76,4%), Хмільника (8,8%) і Козятина (1,5%) та Вінницького (5,1%), Калинівського (4,1%) і Тульчинського (1,6%) районів, а імпорт – суб'єкти господарювання Немирівського (74,4%) району та міста Вінниці (18,7%).

Протягом 2011 року здійснений комплекс заходів, спрямованих на забезпечення контролю за дотриманням законодавства в сфері зовнішньоекономічної діяльності, повернення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності області валютних і матеріальних цінностей, які з порушенням термінів, установлених законодавством, знаходяться за межами держави.

З метою створення позитивного експортного іміджу області та для забезпечення розширення ринків збуту і обсягів експорту продукції і продовольства державні органи влади до “Держзовнішінформу” систематично направляється інформація з переліком провідних експортерів та імпортерів регіону для опублікування в каталозі “Імпортери та експортери України “. Крім того, “Держзовнішінформу” регулярно надається перелік підприємств, які зацікавлені в налагодженні співпраці з зарубіжними країнами, за результатами узагальнених пропозицій підприємств області.

Спільно з державними органами влади проводилася робота по вивченню ринків збуту та пошуку зарубіжних партнерів для взаємовигідного співробітництва. З цією метою, а також удосконалення механізмів вітчизняного експорту та подолання негативних тенденцій у зовнішній торгівлі надано Міністерству економічного розвитку і торгівлі України та Міністерству закордонних справ України переліки підприємств області, які випускають експортоспроможну та конкурентоспроможну продукцію для просування їх на зовнішніх ринках.

Висновки. Ефективне використання зовнішньоекономічного потенціалу дасть можливість зміцнення позицій регіону на міжнародній арені. Аналіз зовнішньоекономічного потенціалу регіону показав, що в його структурі переважають товари агропромислового комплексу, а в структурі АПК переважає виробництво харчових продуктів, олії та жирів та продуктів рослинного походження.

Список використаних джерел

1. Зовнішньоторговельні аспекти конкурентної політики України в умовах СОТ: монографія /А.А. Мазаракі, В.В. Юхименко, О.П. Гребельник, Т.М. Мельник [та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. - К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. - 309 с.
2. Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення / Коломацька С.П. // - К.: ВД "Професіонал", 2004. - 288 с.
3. Сисоєва Т.П. Фактори впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності регіону // Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету: Серія: Економічні науки. – Черкаси: ЧДТУ, 2007. – Вип. 18. – С.194-197.
4. Статистичний бюлетень «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності» (видання Держкомстату) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Статистичний щорічник України (видання Держкомстату) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Трусів О. Довідник ЗЕДівця / Трусів О., Рудяк Ю. // - Харків: Фактор, 2006. - 704 с.

Список джерел в транслітерації / References

1. Zovnishnotorhovelni aspekty konkurentnoi polityky Ukrainy v umovakh SOT: monohrafiia /A.A. Mazaraki, V.V. Yukhymenko, O.P. Hrebelnyk, T.M. Melnyk [ta in.]; za zah. red. A.A. Mazaraki. - K.: Kyiv. Nats. torh.-ekon. un-t, 2008. - 309 s.
2. Kolomatska S.P. Zovnishnoekonomichna diialnist v Ukraini: pravove rehuliuvannia ta harantii zdiisnennia / Kolomatska S.P. // - K.: VD "Profesional", 2004. - 288 s.

3. Sysoieva T.P. Faktory vplyvu na rozvytok zovnishnoekonomichnoi diialnosti rehionu // Zb. nauk. pr. Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu: Serii: Ekonomichni nauky. – Cherkasy: ChDTU, 2007. – Vyp. 18. – S.194-197.
4. Statystychnyi biuletен «Investytsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti » (vydannia Derzhkomstatu) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http:// ukrstat.gov. ua](http://ukrstat.gov.ua).
5. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy (vydannia Derzhkomstatu) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http:// ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua).
6. Trusov O. Dovidnyk ZEDivtsia / Trusov O., Rudiak Yu. // - Kharkiv: Faktor, 2006. - 704 s.

АННОТАЦИЯ

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

**Бондаренко Л.М., к.э.н., доцент кафедры
экономики и предпринимательства
Киевский университет рыночных отношений
Бондаренко И.В., Киевский национальный
торгово-экономический университет**

В статье раскрыты принципы, факторы и условия формирования и использования внешнеэкономического потенциала региона. Указаны задания, решения которых заслуживают вопросы формирования и использования внешнеэкономического потенциала региона. Раскрыты приоритеты социально-экономического развития, для полной реализации которых необходимо увеличение внешнеэкономического потенциала региона. Приведены показатели внешнеторгового оборота товаров и услуг Винницкой области. Показана динамика сравнительных показателей внешнеторгового оборота товаров и услуг региона. Сделано анализ стран, на которые приходятся наибольшие объемы экспорта и импорта товаров. Определены страны ЕС, которые являются главными партнерами у внешней торговли области услугами. Также осуществлен анализ работы области по внешнеэкономической деятельности с указанием основных импортеров и экспортеров. Указано на основные направления улучшения условий для осуществления внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: внешнеэкономический потенциал, экспорт, импорт, регион, внешняя торговля, динамические процессы, экономическая интеграция, принципы, факторы, внешнеторговое обращение.

ANNOTATION

FORMATION AND DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC
POTENTIAL OF THE REGION

Ludmyla Bondarenko, Ph.D., assistant professor

Kyiv University of market relations

Iryna Bondarenko, Kyiv National University of
Trade and Economics

In the article the principles, factors and conditions for the formation and use of external potential. These tasks that deserve Formation and vykorystvnnnya external potential. Reveals the priorities of socio-economic development, to fully implement them to build external potential. The figures of foreign trade of goods and services Vinnitsa region. Shown dynamic comparative figures foreign trade turnover of goods and services in the region. The analysis of countries that account for most exports and imports. Definitely EU countries, which are the main partners in the field of foreign trade in services. Also the analysis of foreign trade in the region with indication of the major importers and exporters. Specified on the main directions of improving conditions for foreign trade.

Keywords: foreign economic potential, export, import, region, foreign trade, dynamic processes, economic integration, principles, factors, foreign trade turnover.